

Η ΔΟΚΙΜΙΟΓΡΑΦΟΣ - ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΧΙΝΑ ΣΤΗΝ «Ε»

Η ΔΟΚΙΜΙΟΓΡΑΦΟΣ - ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΧΙΝΑ ΣΤΗΝ «Ε»

«Προτιμώ τα βιβλία που μου αντιστέκονται»

Συνέντευξη στην Πέπη Αλευρά

Η Κατερίνα Σχινά είναι από τους ανθρώπους που νιώθεις ότι αναβαθμίζουν με την παρουσία τους κάθε χώρο όπου κινούνται. Το όμορφο, κομψό και χαμογελαστό παρουσιαστικό της είναι ο ιδανικός προπομπός για το βάθος της σκέψης, της γνώσης και της ευαισθησίας της, που τρέφονται και τρέφουν με διάφορους τρόπους τη λογοτεχνία κι άλλες τέχνες - όπως η μουσική, αλλά και το πλέξιμο...

Είναι λοιπόν πρόνομο για μένα το ότι γνώρισα την Κατερίνα. Και ακόμα μεγαλύτερο το ότι, πιεζόμενη μάλιστα από χρόνο, δέχτηκε με χαρά να μιλήσει στην «Ε»: για τα βιβλία που γράφει, μεταφράζει ή συστήνει στο κοινό, για τις φιλίες και το Facebook, αλλά και για τη Μεσσηνία απ' όπου έλκει την καταγωγή της και την οποία πρωτοαγάπησε μέσα από τα μάτια του πατέρα της.

■ Με αφορμή το τελευταίο σας βιβλίο, τα «Μυστικά του συρταριού»: Τι σας γοητεύει στην ημερολογιακή γραφή και στην ιδέα να γινόμαστε βιογράφοι του εαυτού μας;

«Με συναρπάζει η συνομιλία με τον εαυτό, την οποία προϋποθέτει η τήρηση ημερολογίου. Το πώς αυτή η συνομιλία σμιλεύεται για να γίνει λόγος γραπτός και να παγιώσει στο χαρτί έναν χαρακτήρα. Το ότι, αναπόφευκτα, αυτός ο χαρακτήρας, από τη στιγμή που κρυσταλλώνεται διά του λόγου, είναι κατασκευασμένος. Και το ότι το μυστήριο του εαυτού, και του βίου εν γένει, παραμένει βαθύ και αξεδιάλυτο, ακόμη κι όταν υποτίθεται ότι αυτός ξεδιπλώνεται στη σελίδα, εν είδει εξομολόγησης».

■ Εσείς κρατάτε ημερολόγιο; Κι αν ναι, τα μυστικά του θα αρδεύσουν ίσως κάποτε ένα δικό σας μυθιστόρημα, με το οποίο θα περάσετε από την πλέξη στην πλοκή;

«Δυστυχώς, δεν κρατάω πια. Ήταν μια εφηβική συνήθεια, που γρήγορα την εγκατέλειψα. Το μετανιώνω, κυρίως για ιστορικούς λόγους. Όσο για την πλοκή, ποτέ δεν ήμουν καλή σ' αυτήν. Προτιμώ να διαβάζω τα μυθιστορήματα των άλλων».

■ Το βραβευμένο σας βιβλίο «Καλή και ανάποδη» ξεκίνησε ως σειρά άρθρων για το περιοδικό «The Books' Journal», με παράτρηση του φίλου σας - και γνωστού δημοσιογράφου από τη Μεσσηνία - Ηλία Κανέλλη. Έχει υποστεί αλλαγές (βαθείς ή επιφανειακές, αρνητικές ή θετικές) το σχήμα ή η συνθήκη της φιλίας, στην εποχή του Facebook;

«Βρισκόμαστε στα μέσα του 2010, όταν ζήτησα από τον Ηλία Κανέλλη, αγαπημένο φίλο μου από παλιά και συνοδοιπόρο αφ' ότου ιδρύθηκε το "Books' Journal", να μου παραχωρήσει λίγο χώρο στο περιοδικό του ακριβώς για να γράψω το βιβλίο - σίγουρα ότι αν με πίεζαν οι προθεσμίες της μηνιαίας έκδοσης θα αναγκαζόμουν να ανταποκριθώ, και λίγο λίγο θα ολοκλήρωνα, ότι για χρόνια δεν ήταν παρά θραύσματα, σκόρπιες σελίδες στο συρτάρι μου. Μ' αυτήν την έννοια, του οφείλω το βιβλίο, είναι κάτι σαν ανάδοχος του (μολοντί δεν το βάφτισε εκείνος). Ήταν γενναιόδωρος, ενθαρρυντικός, καμιά φορά πειστικός, κριτικός και πάντα παρών - όπως είναι οι πραγματικοί φίλοι».

Σε ό,τι αφορά, τώρα, τη σχέση φιλίας και Facebook, θα έδινα μίαν αμφίθυμη απάντηση: Το Facebook θέτει, νομίζω, περισσότερα ερωτήματα σχετικά με τη διαχείριση του εαυτού και τη χρήση του δημόσιου λόγου, παρά με τον δεσμό της φιλίας καθεαυτόν. Η φίλια στο Facebook είναι το άλλο όνομα της συνομιλίας

και της ανταλλαγής απόψεων. Αν είναι γόνιμη, τόσο το καλύτερο - αν μάλιστα αποδράσει από τον εικονικό χώρο και εγκατασταθεί στον πραγματικό (κάτι που συμβαίνει καμιά φορά) ενδέχεται και να βρεθούμε μπροστά σε μια σπάνια καρποφορία.

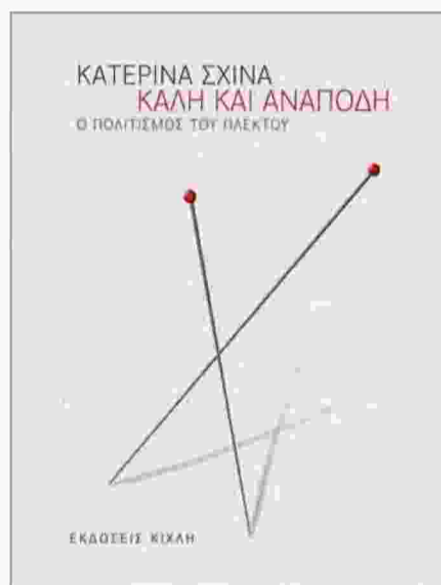
Αλλά δεν θεωρώ ότι το Facebook αναστέλλει ή υποκαθιστά την προσωπική, ενσώματη επαφή. Είναι μια ανάγκη που δεν πρόκειται να εκλείψει - και ως ανάγκη θα απαιτεί την ικανοποίησή της, όσο και να μας αποπλανά η τεχνολογία».

■ Σε μια ιδιαίτερη γωνιά της λογοτεχνικού σας θησαυροφυλακίου φυλάτε, νομίζω, την ποίηση. Τι «απαιτείτε» από την ύφανση των στίχων για ν' αγαπήσετε ένα ποίημα άνευ όρων;

«Ρυθμό και μουσικότητα. Μέριμνα για τη γλώσσα. Προσωπική φωνή αλλά καθολική απεύθυνση. Αποφυγή της καλλιτέλειας και της αισθηματολογίας».

■ Μεταφράζοντας όλους αυτούς τους εμβληματικούς συγγραφείς, τους απολαμβάνετε αρκετά και ως αναγνώστρια ή υπερισχύει η αγωνία για την ιδανική απόδοση των κειμένων τους;

«Ένα στοιχείο της απόλαυσης που αντλώ από τα σημαντικά κείμενα, είναι και η δυσκολία τους. Ακόμη και ως αναγνώστρια, προτιμώ τα βιβλία που μου αντιστέκονται. Η μετάφραση, λοιπόν, είναι μια οδός προς ακόμη μεγαλύτερη απόλαυση, αφού, ξεκλειδώνοντας φράση φράση το πρωτότυπο, διακρίνω καλύτερα τους αρμούς, την ξυλοδεσιά, τα τεχνάσματα του συγγραφέα. Εξάλλου, αυτό ήταν και το κίνητρο που με

ώθησε προς τη μετάφραση: η επιθυμία να οικειοποιηθώ ένα βιβλίο που αγαπώ, με το να γίνει η γλώσσα μου το αντικείμενο της δικής του».

■ Με ποια κριτήρια επιλέγετε τα αντικείμενα της κριτικής σας - και πού εστιάζεται συνήθως η κρίση σας;

«Δεν γράφω ποτέ για βιβλία που δεν ανταποκρίνονται στα κριτήρια ποιότητας που έχω θέσει η ίδια (και νομίζω ότι είναι ορατά στις κριτικές μου παρουσιάσεις). Ως εκ τούτου είμαι κατά το δυνατόν ερμηνευτική και όχι αξιολογική. Προσπαθώ να εκφράζω τις πιθανές επιφυλάξεις μου με τη μεγαλύτερη δυνατή ηπιότητα, γιατί σέβομαι βαθιά τον συγγραφικό μόχθο. Σκοπός

μου είναι να φέρω τον αναγνώστη κοντά στο βιβλίο - άρα δεν θεωρώ τον ρόλο μου αμιγώς κριτικό, αλλά μάλλον διαμεσολαβητικό».

■ Ποια χαρακτηριστικά και βιώματα σας έχει κληροδοτήσει η μεσσηνιακή σας καταγωγή; Τι βαραίνει και τι θα μπορούσε πιθανόν να απογειώσει αυτόν τον τόπο;

«Στην παιδική μου ηλικία δεν επισκεπτόμασταν συχνά τη Μεσσηνία - και ο λόγος μάλλον ήταν κάποια ακατασίγαστα ακόμη, τη δεκαετία του '60, πολιτικά πάθη. Τη γνώρισα λίγο καλύτερα στην εφηβεία μου: Πέρασα τρία αξέχαστα καλοκαίρια σ' ένα σπιτάκι στην πανέμορφη τότε παραλία της Καλαμάτας, και επειδή είχα πολύ στενή συναισθηματική σχέση με τον πατέρα μου (που πάντα αναπολούσε το χωριό, τους φίλους του, τα εποπτικά ανδραγαθήματα, κάποιο χοροδιδασκαλείο της Καλαμάτας, έναν εφηβικό έρωτα), ανέκαθεν την έβλεπα με τα δικά του μάτια - με ένα μείγμα νοσταλγίας και αισθητικής χαράς. Αγαπώ, λοιπόν, τη Μεσσηνία χωρίς να την ξέρω. Περισσότερο, όμως, αγαπώ την Καλαμάτα, που κάποτε κόχλαζε από δημιουργικότητα (τι να πρωτοθυμηθεί κανείς; το θέατρο; το ωδείο; το φεστιβάλ χορού;) και σήμερα φοβάμαι ότι υφίσταται και αυτή τις επιπτώσεις της κρίσης. Η οποία δεν είναι, βέβαια, μόνο οικονομική, είναι πρωτίστως πολιτισμική».

Για να «απογειωθεί», όπως λέτε, ένας τόπος (και όχι μόνο η Μεσσηνία) χρειάζεται σεβασμός στην αξία των προσώπων, αναγνώριση της δουλειάς τους, ενίσχυση της προσπάθειάς τους - όχι καχυποψία, στενομαυλία, φόβος για το άγνωστο και ως εκ τούτου απόρριψη οποιασδήποτε πρωτοβουλίας υπερβαίνει το γνωστικό πεδίο και τις αισθητικές προσλαμβάνουσες των θεσμικών παραγόντων».

Μόνο σε κλίμα πνευματικής ευρυχωρίας το καλό γίνεται καλύτερο, ριζώνει και μπορεί να γονιμοποιηθεί».

Η Κατερίνα Σχινά σπούδασε Νομικά στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας και Μουσική (ανώτερα θεωρητικά, πιάνο) στο Εθνικό Ωδείο και πλάνη στον Αλέξανδρο Αιγιάν. Ως κριτικός εμφανίστηκε το 1983 στην εφημερίδα "Αυγή". Διατέλεσε μέλος (1985-1988) της συντακτικής ομάδας του περιοδικού "Το Τέταρτο", μουσικοκριτικός και επιφυλλιδιογράφος της εφημερίδας "Η Καθημερινή" (1987-1999) και από το 1995 ως το 1999 υπεύθυνη του κυριακάτικου ένθετου "Ιδέες-Πολιτισμός" της ίδιας εφημερίδας. Μέλος της συντακτικής ομάδας της "Βιβλιοθήκης" στην "Ελευθεροτυπία" (1999-2009) και από το 2009 συνεργάτης της "Καθημερινής" σε θέματα βιβλίου, καθώς επίσης σύμβουλος έκδοσης και κριτικός στο πολιτιστικό περιοδικό "The Books' Journal". Μουσική παραγωγός στο Γ' και Β' Πρόγραμμα της Κρατικής Ραδιοφωνίας (1983-1994) και στο Κανάλι 15 του Ρούσου Κούνδουρου (1987-1989) και συνεργάτης της τηλεοπτικής εκπομπής για το βιβλίο "Βιβλιόραμα" (ΕΡΤ) (1987-1990). Από το 2006 ως το 2011 αρχειοφυλάκτρια και παρουσιάστρια μαζί με τον Βαγγέλη Χατζηβασιλείου της τηλεοπτικής εκπομπής "Βιβλία στο κουτί" (ΕΤ1). Δίδαξε πολιτιστικό ρεπορτάζ στο Τμήμα ΜΜΕ του Παντείου (1994-2004), ενώ από το 2002 ως το 2010 δίδαξε λογοτεχνική μετάφραση στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Μετάφρασης (ΕΚΕΜΕΛ). Έχει συνεργαστεί με την Ορχήστρα της ΕΡΤ, τη Λυρική Σκηνή, το Μέγαρο Μουσικής και το Φεστιβάλ Αθηνών, στη συγγραφή κειμένων για τα προγράμματα των παραστάσεων και στη μετάφραση λιμπρέτων. Έχει μεταφράσει στα ελληνικά, έργα των Edgar Allan Poe, Toni Morrison, Philip Roth, George Steiner, Witold Gombrowicz, Ian McEwan, Emma Goldman, Mark Twain, Jack London, κ.ά. καθώς και ποιήματα των Byron, Shelley, Anne Sexton, κ.ά. Έχει γράψει τα βιβλία "Όπερες του κόσμου" (Εταιρεία για τη δημιουργία νέου κτηρίου της Εθνικής Λυρικής Σκηνής), "Καλή και Ανάποδη. Ο πολιτισμός του πλεκτού" (Κίχλη) - Κρατικό Βραβείο Δοκιμίου-Κριτικής 2015 και "Μυστικά του συρταριού" (Πατάκης). Έχει συμμετάσχει επίσης σε πολλά συλλογικά έργα και έχει λάβει βραβεία για τις μεταφράσεις της.